

331. J. I. Kraszewski do Wł. Mickiewicza 8 I 1886 Rkp. BJ 13136 k. 1-3.

[k. 1r]

d. 8 stycznia 1886

San Remo

Villa Verny

Kochany panie Władysławie,

Stało się z „obiecanką” – czego ja się spodziewałem – nie ma nic. Ale mogę i muszę czekać aż do końca kwietnia spokojnie, nie targając więzów, które mnie przykuwają. W kwietniu podam świadectwo doktorów (Niemców) niemożności powrotu. Zobaczymy, co z tego wyniknie. Przedwcześnie zrywać i tracić kaucję nie godzi się¹.

Lecz nie wiem, czy uwierzycie, tak mnie męczy moja choroba żołądka, która spowodowuje zadurzenie i na którą ciągle coś trzeba robić, a zaledwie co ulgę przyniesie, powraca, że o wszystkim zapominam. Pogorszyło mi się, nogi obrzękły – źle jest. Doktor² robi, co może.

Wszystko coście przysłali, odebrałem i serdecznie Wam dziękuję. Z powodu wyjścia francuskiego tłumacza³ Niemcy [k. 1v] będą się znowu złościć na mnie, ale pal ich diabli – byle by tylko kaucją oddali. Wracac dlatego nie mógłbym, że doktorowie wprost powiadają bez ogródki: wrócisz, to nie wytrzymasz.

A Niemcom właśnie o to chodzi, ażeby nie wytrzymał. Oni to nazywają eufonicznie „Unschädlich machen”⁴, a bo umarły staje się nieszkodliwym.

Nie mogę pisać dłużej. Jeżeli mi pokredytujecie, przyslijcie mi Taine’a *Notes sur l’Angleterre*⁵. Nie znam nic piękniejszego z jego dzieł nad notaty o Włoszech⁶. Czytam je i rozkoszuję się. [k. 2r] A! mój drogi panie Władysławie, gdyby choć parę dni mieć spoczynku i folgi w cierpieniu ... Od sześciu nocy śpię siedzący... Myśl o Bohdanie⁷ przejęła mnie bólem okrutnym – o te dole nasze, te dole nasze... Szczęściem jest pobożnym Bohdan. Ściskam dłoń Waszą serdecznie,

Wasz wdzięczny przyjaciel i sługa

---

¹ Proces o szpiegostwo – zob. list nr 230.

² Jan Tymowski – zob. list nr 314.

³ J. I. Kraszewski, *Sans cœur* – zob. list nr 235.

⁴ *Unieszkodliwić* (niem.).

⁵ Hippolyte Taine, *Notes sur l’Angleterre*, Hachette, Paris 1872.

⁶ Hippolyte Taine, *Voyage en Italie* – zob. list nr 322.

⁷ Józef Bohdan Zaleski – zob. list nr 15.

J[ózef] I[gnacy] Kraszewski

[P.S.] Ja jeszcze Chmielowskiego⁸ nie mam, ale wy go musicie mieć, co mówicie o nim?

[k. 3 koperta z adresem:] Monsieur / Ladislas de Mickiewicz / Paris / 7, Rue Guénégaud, 7 / Fra[nce]

[pieczętki:] S. REMO / 8 / 1 86 / 2M / NICE A MARSEILLE / 9 / JANV / 86

---

⁸ Piotr Chmielowski, *Adam Mickiewicz...* – zob. list nr 251.